

V roku **2001** bola schválená novela zákona o dani z príjmov, ktorej nosným prvkom bolo zníženie sadzby dane z príjmov právnických osôb o štyri percentuálne body na hodnotu 25 %. Okrem tejto zásadnej úpravy sa realizovali aj niektoré ďalšie úpravy s vplyvom na právnické osoby. Išlo o úpravy týkajúce sa odpisovania nehmotného a hmotného investičného majetku (zvýšenia limitov pre zaradenie hmotného majetku do kategórie investičného majetku, zmena doby odpisovania), v bankovom sektore vznikla možnosť uplatňovania tvorby opravných položiek a rezerv v daňovo uznateľných nákladoch.¹² Dane z príjmov, zo ziskov a z kapitálového majetku sa rozpočtovali sumou 60 073,6 mil. Sk. Rozpočtový zámer sa podarilo dosiahnuť len na 95,7 %. V prípade dane z príjmov PO sa pri zostavovaní rozpočtu počítalo so zníženou sadzbou 29 %. Skutočné inkaso predstavovalo splnenie pôvodného rozpočtu na 108,6 %. Novinkou daňovej legislatívy v roku 2001 bolo tiež stanovenie minimálnej ročnej výšky preddavkov na daň z príjmu, a to z dôvodu zníženia možnosti daňových únikov a zakladania spoločnosti za iným ako podnikateľským cieľom. Uvedená skutočnosť však bola súčasťou zákona o daniach z príjmov len jeden rok.

Na základe vývoja v predchádzajúcich rokoch sa predpokladalo, že aj v roku **2002** bude daňová povinnosť u vybraných subjektov približne na úrovni roku 2001. Tento predpoklad bol odôvodnený tým, že ak pri zníženej sadzbe DzP PO o 11 % došlo len k miernemu zníženiu daňových povinností, tak pri 4 % znížení sadzby dane by sa tento vplyv nemal výraznejšie prejavíť. Vplyv zníženia sadzby dane z príjmov PO na príjmy ŠR sa predpokladal vo výške takmer 7 mld. Sk.¹³ Pri plnení dane z príjmov PO v uvedenom období sa premietali tak vecné (najmä ziskovosť podnikateľskej sféry), ako aj metodické vplyvy (platenie preddavkov na daň).

Daň z príjmov právnických osôb sa rozpočtovala sumou 24 324,0 mil. Sk, z ktorej bolo do štátneho rozpočtu určených 22 800,0 mil. Sk a do rozpočtov obcí 1 524,0 mil. Sk (6,27 %). Skutočný príjem dane do štátneho rozpočtu však dosiahol 27 908,3 mil. Sk, t. j. plnenie na 122,4 %. Rok 2002 sa stal tak pre SR veľmi úspešný najmä z pohľadu ďalšieho napredovania v integrácii do euroatlantických štruktúr. Slovenská republika spolu s deviatimi kandidátskymi krajinami úspešne ukončilo rokovania s EÚ o vstupe do únie.

V roku **2003** pokračovalo zrýchľovanie ekonomického rastu slovenskej ekonomiky. Rast HDP v roku 2002 dosiahol 4,4 %, čo bola najvyššia dynamika rastu od roku 1998. Hlavným faktorom rastu aj naďalej zostal domáci dopyt a najmä spotreba domácností. Daňovú sústavu platnú do 31. 12. 2003 tvorilo 15 druhov daní. Priame dane pozostávali z týchto druhov daní: daň z príjmov FO, daň z príjmov PO, ktoré zdaňovali zisk; daň z nehnuteľností, cestná daň, daň z dedičstva, daň z darovania a daň z prevodu a prechodu nehnuteľností, ktoré zdaňovali majetok. Medzi nepriame dane v roku 2003 patri-

¹² Zákon č. 368/1999 Z. z. o rezervách a opravných položkách na zistenie základu dane z príjmov.

¹³ Inkaso dane v priebehu roka sa vyznačovalo nadproporcionálnymi hodnotami, keď plnenie za 1. štvrtrok dosiahlo 39,3 %, za 1. polrok 64,5 % a za 1. až 3. štvrtrok až 87,2 % celoročne rozpočtovaného objemu.

pokračovanie tab. 2.4

Zákon o DzP	Názov	Obsah
§ 22 až § 29	Odpisy HM a NM	odpisy HM a NM, majetok vylúčený z odpisovania, postup pri odpisovaní majetku a technické zhodnotenie majetku
§ 30	Odpočet daňovej straty	pravidlá odpočtu a umorovania daňovej straty
§ 30a	Úľavy na dani pre príjemcov investičnej pomoci	osobitné podmienky zníženia daňovej povinnosti pre spoločnosti s nárokom na investičnú a štátnu pomoc podľa osobitných predpisov
§ 30b	Úľava na dani pre príjemcov stimulov	osobitné podmienky zníženia daňovej povinnosti pre spoločnosti, ktoré získali stimuly na výskum a vývoj podľa osobitných predpisov
§ 30c	Odpočet nákladov na výskum a vývoj	úpravu „super odpočtu“ nákladov na výskum a vývoj

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa zákona o DzP.

Daňová legislatíva striktno vymedzuje, čo právnická osoba v SR **do základu dane nezahŕňa**:

1. príjem, kde sa daň vybraná zrážkou považuje za splnenie daňovej povinnosti,
2. príjem z nákupu vlastných akcií za hodnotu nižšiu, ako je ich menovitá hodnota, pri následnom znížení základného imania,
3. suma, ktorá už bola u toho istého daňovníka zdanená⁴¹,
4. DPH vzťahujúca sa na hmotný a nehmotný majetok⁴²,
5. suma rovnajúca sa 45 % z rozdielu, o ktorý prevyšujú náklady príjmy z prevádzky vlastného stravovacieho zariadenia⁴³,
6. dotácia poskytnutá na obstaranie odpisovaného hmotného majetku v zdaňovacom období, v ktorom bolo o nej účtované vo výnosoch (vplyv dotácie na obstaranie odpisovaného majetku má neutrálny vplyv na základ dane, keďže dotácia sa zahŕňa do

⁴¹ V zmysle § 17 ods. 5 písm. b) zákona o DzP.

⁴² Pri odpisovanom HM a NM si platiteľ DPH uplatní odpočet v plnej výške za podmienky, že majetok, na ktorý si uplatňuje odpočet DPH, uviedol do užívania v tom istom roku, ako sa registroval za platiteľa DPH. Ak sa spoločnosť stala platiteľom v rokoch nasledujúcich po roku registrácie, je povinná odpočítanú DPH znížiť o sumu zodpovedajúcu daňovým odpisom uplatnených do daňových nákladov. Na účely zákona o DzP je spoločnosť povinná znížiť cenu HM a NM o DPH, na ktorú si uplatňuje odpočet pri registrácii pre DPH.

⁴³ Do základu dane možno zahrnúť stratu z prevádzky vlastného stravovacieho zariadenia vo výške 55 % z uvedeného rozdielu.

- ide o ich platenie na základe výšky predpokladanej dane a ak daň uvedená v daňovom priznaní, na ktorej základe sú platené preddavky na daň, bola zmenená rozhodnutím správcu dane alebo dodatočným daňovým priznaním,
- suma preddavkov na daň nezodpovedá predpokladanej výške dane, na ktorú sú platené,
- v odôvodnených prípadoch, ako sú druhotná platobná neschopnosť, úhrada zákazky neskôr, oneskorenie úhrady vykonanej zákazky.⁷⁰

Platenie preddavkov na daň z príjmov PO

Tabuľka 2.15

Spôsob zmeny podnikania	Platenie preddavkov
Zmena právnej formy právnickej osoby	Spoločnosť pokračuje v platení preddavkov na daň vo výške vypočítanej z dane za predchádzajúce ZO, v ktorom došlo k zmene právnej formy.
Právnická osoba vznikla splynutím	Spoločnosť platí preddavky na daň vo výške vypočítanej zo súčtu dane zaniknutých daňovníkov, splynutím za ZO predchádzajúce ZO, v ktorom došlo k zániku daňovníkov.
Právnická osoba sa zlúči s inou právnickou osobou	Spoločnosť platí preddavky na daň vo výške vypočítanej zo súčtu dane : 1. daňovníka zaniknutého zlúčením za ZO predchádzajúce ZO, v ktorom došlo k zániku daňovníka, 2. daňovníka, s ktorým sa zlúčil zaniknutý daňovník, za ZO predchádzajúce ZO, v ktorom došlo k zlúčeniu.
Právnická osoba vznikla rozdelením	Spoločnosť platí preddavky na daň v pomernej výške vypočítanej z dane daňovníka zaniknutého rozdelením za ZO predchádzajúce ZO, v ktorom došlo k zániku daňovníka, zodpovedajúcej pomeru vlastného imania zaniknutého daňovníka prevzatého daňovníkom vzniknutým rozdelením.
Daň z príjmov právnickej osoby za predchádzajúce ZO sa týka len časti ZO	Spoločnosť platí preddavky rešpektujúc mesačné alebo štvrtročné hodnoty pre platenie preddavkov.
Právnická osoba existovala v predchádzajúcom ZO menej ako tri mesiace	Spoločnosť platí preddavky na daň na základe predpokladanej dane , ktorej výšku je povinný nahlásiť do konca tretieho mesiaca zdaňovacieho obdobia, na ktoré sú platené preddavky na daň, pričom preddavky na daň za toto obdobie sú splatné v termíne, v ktorom je povinný nahlásiť predpokladanú daň.

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa zákona o DzP.

⁷⁰ S účinnosťou od 1. januára 2012.

Odpisové skupiny a doby odpisovania majetku

Tabuľka 3.3

Odpisová skupina	Doba odpisovania	Majetok zaradený do skupiny – príklady
1.	4	motorové vozidlá, počítače, kancelárske stroje
2.	6	motory, televízne a rozhlasové prijímače
3.	8	elektrické motory, generátory a transformátory, turbíny, chladiace a vetracie zariadenia
4.	12	montované budovy z kovov, turbíny, klimatizačné zariadenia, lode
5.	20	výrobné budovy
6.	40	administratívne budovy, hotely, budovy pre kultúru, vzdelávanie a zdravotníctvo, bytové stavby

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa zákona o DzP.

Doterajšia odpisová skupina 3 s dobou odpisovania 12 rokov sa rozdelila na novú odpisovú skupinu 3 s dobou odpisovania 8 rokov a skupinu 4 s dobou odpisovania 12 rokov. Do novej skupiny 3 boli priradené vybrané druhy majetku technologického charakteru, ako elektrické motory, generátory a transformátory, turbíny, chladiace a vetracie zariadenia alebo stroje pre metalurgiu. Súčasne bola odpisová skupina 4 rozdelená na novú skupinu 5 s dobou odpisovania 20 rokov a skupinu 6 s dobou odpisovania 40 rokov. Do odpisovej skupiny 6 boli priradené hotely, budovy pre administratívu, kultúru, vzdelávanie a zdravotníctvo, bytové stavby a niektoré ďalšie typy budov. V prípade používania budovy na viac účelov je na zaradenie tejto budovy do odpisovej skupiny rozhodujúce jej hlavné využitie určené z celkovej úžitkovej plochy.

Novela zákona o DzP od januára 2015 tiež obmedzila možnosť používania **zrýchleného odpisovania** pre všetky odpisové skupiny. Zrýchlené odpisovanie je povolené výlučne pre odpisové skupiny 2 a 3. Boli tiež stanovené nové koeficienty pre zrýchlené odpisovanie v skupine 3. Osobné automobily, ktoré sú zaradené do odpisovej skupiny 1, je tak možné odpisovať iba rovnomerne počas 4 rokov. Koeficienty pre zrýchlené odpisovanie obsahuje tab. 3.4.

Koeficienty pre zrýchlené odpisovanie

Tabuľka 3.4

Odpisová skupina	Koeficient v prvom roku	Koeficient v ďalších rokoch	Koeficient pre zvýšenie zostatkovú cenu
2.	6	7	6
3.	8	9	8

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa zákona DzP.

zdôrazniť, že ak neboli náklady na vývoj úplne odpísané, môže spoločnosť vyplácať dividendy, podiely a tantiémy iba vtedy, ak úhrnná výška výsledku hospodárenia a fondov tvorených zo zisku určeného na vyplácanie je vyššia ako celková výška neodpísaných nákladov na vývoj.

3.1.4 Technické zhodnotenie hmotného a nehmotného majetku právnickej osoby

Technickým zhodnotením hmotného a nehmotného majetku spoločnosti sa rozumujú náklady na dokončené nadstavby, prístavby a stavebné úpravy, rekonštrukcie a modernizácie prevyšujúce pri každom hmotnom a nehmotnom majetku hodnotu 1 700 € v úhrne za zdaňovacie obdobie. Technické zhodnotenie je súčasťou vstupnej ceny v tom zdaňovacom období, v ktorom bolo dokončené a zaradené do užívania, pričom pri zrýchlenom odpisovaní technické zhodnotenie zvyšuje aj zostatkovú cenu.

Za technické zhodnotenie hmotného a nehmotného majetku sa považuje aj technické zhodnotenie neprevyšujúce sumu 1 700 € za zdaňovacie obdobie, ak sa spoločnosť rozhodne takéto náklady považovať za náklady na technické zhodnotenie. V tomto prípade sa náklady na technické zhodnotenie odpisujú ako súčasť vstupnej ceny, zvýšenej vstupnej ceny alebo zvýšenej zostatkovej ceny hmotného a nehmotného majetku.

V prípade, že spoločnosť uvažuje s viacerými nákladmi na technické zhodnotenie na svojom majetku, ktoré by v úhrne presiahli sumu 1 700 €, možnosťou, ako ich dostať do daňových nákladov hneď pri ich vynaložení, a nie ako súčasť vstupnej ceny majetku (a teda ich neodpisovať), je rozdeliť si tieto náklady na technické zhodnotenie do viacerých zdaňovacích období, pričom každé zdaňovacie obdobie treba na technické zhodnotenie majetku vynaložiť maximálne 1 700 €.

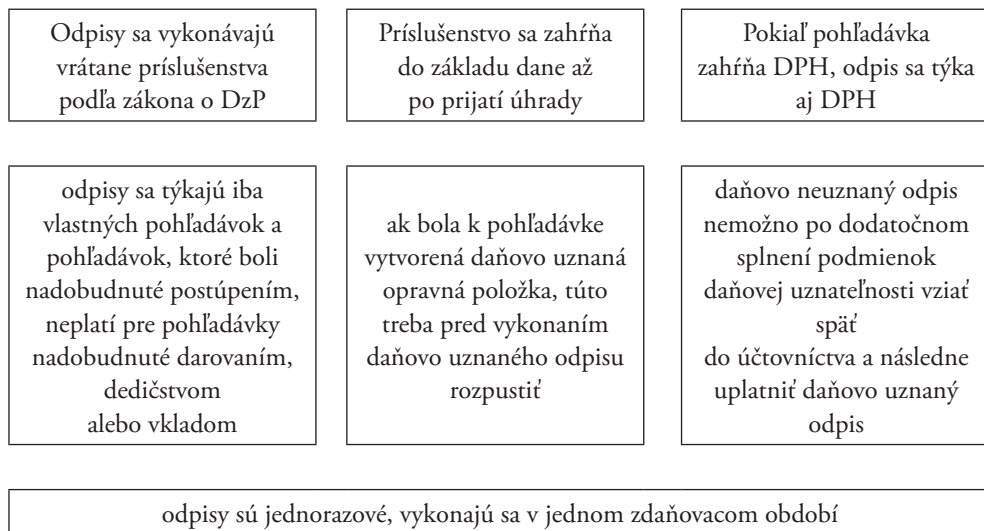
Technické zhodnotenie zvyšujúce vstupnú cenu má za následok predĺženie doby odpisovania, preto ak chce mať daňovník odpísaný majetok v pôvodnej lehote, technické zhodnotenie by mal na majetku vykonať v prvom roku, keď majetok kúpil. Náklady na technické zhodnotenie sa priamo zahrnú do vstupnej ceny majetku a doba odpisovania sa nepredĺži.

3.1.5 Komponentné odpisovanie dlhodobého hmotného majetku a voľba spôsobu odpisovania majetku právnickej osoby

Komponentný spôsob odpisovania dlhodobého hmotného majetku povoľuje účtovná legislatíva v SR od roku 2007.⁷⁷ Uvedená alternatíva odpisovej politiky zameraná na optimalizáciu daňovej povinnosti umožňuje spoločnosti odpisovať jednotlivé oddeliteľ-

⁷⁷ Zákon o DzP zaviedol samostatné odpisovanie jednotlivých oddeliteľných súčastí (tzv. komponentné odpisovanie) však s účinnosťou až od marca 2009.

pisy pohľadávok, ale od roku 1993 bola zavedená pre spoločnosti, účtujúce v sústave podvojného účtovníctva daňová uznateľnosť hodnoty pohľadávok do výšky príjmu z ich predaja. Tým bol de facto v zákone o DzP zavedený odpis pohľadávok v obmedzenej výške, aj keď sa ako odpis neoznačoval.⁹⁷ Všeobecné pravidlá uplatňované pri odpise pohľadávok v súčasnosti sú zobrazené na obr. 3.6.

Obrázok 3.6 **Všeobecné pravidlá uplatňované pri odpise pohľadávok**

Zdroj: Vlastné spracovanie.

Pri uplatňovaní jednorazového odpisu pohľadávky treba preveriť, či nie je k pohľadávke vytvorená zákonná opravná položka. Pokiaľ by tomu tak bolo, treba pri uplatnení daňového nákladu v podobe odpisu zohľadniť aj túto opravnú položku zahrnutú do základu dane v predchádzajúcich zdaňovacích obdobiach. Úprava sa vykoná zvýšením základu dane o sumu opravnej položky a znížením základu dane o daňovo uznaný odpis pohľadávky. Odpisy pohľadávok sú významnou nákladovou položkou dôležitou pre optimalizáciu daňového základu dane z príjmov spoločností. Daňová uznateľnosť odpisov pohľadávok je v zákone o DzP rozpracovaná na viacerých miestach. Väzba na iné právne predpisy je komplikovaná a často pre užívateľa neprehľadná.

Odpis pohľadávky sa vykonáva jednorazovo vo výške limitovanej zákonom o DzP, nie je ho teda možné realizovať postupne. Odpis pohľadávky sa týka výhradne spoločností účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva. Ustanovenia o daňovo uznaných odpisoch pohľadávok sa týkajú iba vlastných pohľadávok spoločností a pohľadávok, ktoré

⁹⁷ § 24 ods. 2 písm. t) zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení zákona č. 326/1993 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov.

Z rezerv vytváraných zdravotnými poisťovňami sú daňovými nákladmi aj technické rezervy na úhradu za zdravotnú starostlivosť. Rozsah a výšku rezerv, ktorú možno zahrnúť do daňových nákladov určuje Ministerstvo zdravotníctva SR.

Podľa zákona o DzP rozdiel medzi výškou vytvorenej rezervy uznanej za daňový náklad (t. j. daňovej rezervy) a sumou skutočného nákladu, ku ktorému bola táto rezerva tvorená, sa zahrnie do základu dane v zdaňovacom období, v ktorom došlo k použitiu alebo zrušeniu rezervy, v súlade s účtovníctvom.

Medzi pomerne časté nedaňové rezervy patria aj rezervy na:

- náklady súvisiace s odstránením znečistenia životného prostredia, nevyplývajúce zo zákona,
- reklamácie a záručné opravy,
- odstránenie odpadov a obalov, demoláciu budov,
- odstupné, vyplácanie prémie a odmien, odmeny členom dozornej rady,
- bonusy, skontá, rabaty a podobne, ktoré sa týkajú výrobkov, tovaru a služieb predaných pred ukončením vykazovaného účtovného obdobia,
- finančné povinnosti vyplývajúce z ručenia a záruk,
- prebiehajúce a hroziace súdne spory,
- provízie obchodným zástupcom.

Na daňové účely musíme posúdiť zaúčtované rezervy v zmysle zákona o DzP, ako je uvedené v tab. 3.16.

Tvorba a použitie rezerv a ich vplyv na základ dane právnickej osoby

Tabuľka 3.16

Tvorba daňových rezerv uvedených v zákone DzP	Daňovo uznateľný náklad
Tvorba nedaňových rezerv na daňové náklady (odmeny, zmluvné pokuty)	Tvorba rezervy nie je daňovo uznaným nákladom. V roku tvorby je PP. Do daňových nákladov sa zahrnie až použitie rezervy – teda vyplatené odmeny, zaplatená pokuta.
Tvorba nedaňových rezerv na nedaňové náklady (ostatné pokuty)	Tvorba týchto rezerv nie je daňovým nákladom, ale ani ich použitie nebude daňovým nákladom. V roku tvorby je PP, ale v roku použitia sa od základu dane neodpočíta.
Použitie daňových rezerv	Tvorba bola daňovo uznateľná, tak sa v roku použitia už v DP neprejaví.
Použitie nedaňových rezerv (zmluvné pokuty)	V roku použitia bude v daňovom priznaní OP, za predpokladu, že pokuta bude zaplatená.
Použitie nedaňových rezerv (ostatné pokuty)	Tvorba aj použitie rezervy je nedaňové. V roku použitia rezervy sa v daňovom priznaní nezohľadní, bez ohľadu na úhradu.
Zrušenie časti nepotrebnjej daňovej rezervy	V DP sa nezohľadní, pretože tvorba bola daňová, tak aj zrušenie je daňové – zníži náklady bežného účtovného obdobia.

Zdroj: Vlastné spracovanie.

- certifikátom¹²⁶ vydaným autorizovanou skúšobňou, ktorá je oprávnená podľa osobitného predpisu vykonávať takéto činnosti¹²⁷,
- doplňujúcimi údajmi výrobcu alebo predajcu preukazujúce inú spotrebu PHL. Údaje o spotrebe PHL sú dostupné u príslušného predajcu motorového vozidla, resp. sú uverejnené na internetovej stránke výrobcu alebo príslušného predajcu motorového vozidla.

Výnimkou je uplatňovanie daňových nákladov na PHL v prípade nákladných automobilov a pracovných mechanizmov, pri ktorých sa spotreba PHL uvedená v osvedčení alebo v technickom preukaze nezhoduje so skutočnou spotrebou PHL alebo nie je uvedená. Vtedy možno na prepočet použiť **preukázanú spotrebu**, ktorá je preukázaná **vlastným meraním** na základe vlastnej internej smernice. Touto sa preukáže skutočná spotreba a postup, akým bola táto spotreba zistená. Pri tomto spôsobe určenia spotreby PHL je potrebné na účely správneho zistenia výšky daňového nákladu sledovať skutočnú spotrebu PHL a viesť osobitné záznamy spotreby PHL v prepočte na 100 km jazdy nákladných automobilov alebo jednu hodinu prevádzky pracovných mechanizmov. Záznamy sa musia viesť tak, aby boli súhrnne spracované za sledované zdaňovacie obdobie a za každý automobil alebo mechanizmus osobitne.¹²⁸

PRÍKLAD

Spoločnosť má v majetku zahrnuté osobné motorové vozidlo Škoda Fabia. Zamestnanec spoločnosti vykonal na tomto vozidle služobnú cestu, pri ktorej najazdil celkovo 1 860 km, pričom boli spotrebované PHL vo výške 146,40 litra v cene 1,077 € za 1 liter. Podľa technického preukazu je spotreba vozidla uvedená v tab. 3.26. Určte výšku daňovo uznateľných nákladov spoločnosti na PHL pri kombinovanej spotrebe.

Výpis z technického preukazu

Tabuľka 3.26

Rýchlosť	Spotreba
pri rýchlosti 90 km/h	5,9 litra/100 km
pri rýchlosti 120 km/h	6,8 litra/100 km
pri prevádzke v meste	9,3 litra/100 km
kombinovaná spotreba	7,2 litra/100 km

Zdroj: Vlastné spracovanie.

¹²⁶ Tzv. prelitrovanie.

¹²⁷ Napríklad Výskumný ústav dopravný v Žiline, Slovdekra, s. r. o. Bratislava, Exakta, s. r. o. Košice.

¹²⁸ Pri vlastnom meraní spotreby PHL možno primerane použiť aj postup stanovený v oznámení Ministerstva financií SR č. 8029/2000-72 o spôsobe stanovenia výšky daňového nákladu na spotrebu PHL motorového vozidla určeného na nákladnú dopravu a špeciálne použitie, ktoré bolo publikované vo Finančnom spravodajcovi č. 12/2000.

- tvorba rezervného fondu a ostatných účelových fondov (sú tvorené zo zisku) okrem povinného prídeltu do sociálneho fondu;
- daň z príjmov právnickej osoby a dane zaplatené za iného daňovníka;
- tvorba nedaňových rezerv a opravných položiek.

Pri vybraných právnických osobách platia z pohľadu daňovej uznateľnosti aj **pravidlá nízkej kapitalizácie**. Ide o prepojené právnické osoby, tuzemské aj zahraničné, a uznávanie ich vzájomných úrokov z úverov a pôžičiek. Daňovo si môžu uznať len úroky do výšky 25 % hodnoty ukazovateľa, ktorý vznikne súčtom výsledku hospodárenia pred zdanením, úrokov a odpisov.¹³⁷ Uvedené pravidlá však neplatia pre banky, poisťovne, organizácie kolektívneho investovania (fondy a správcovské spoločnosti) a lízingové spoločnosti.

ZHRNUTIE

V čase finančnej a hospodárskej krízy, keď podnikateľská činnosť klesá, je dôležité, aby vláda okrem znižovania verejných nákladov hľadala aj iné možnosti získania finančných prostriedkov. Je potrebné, aby sa zvýšila kvalita a efektívnosť kontrolnej činnosti daňových úradov. Kľúčovými výzvami pre budúcnosť sú analýzy správania sa daňových inštitúcií a väčšia orientácia na individuálne výbery daňovníkov. Kombinácia výsledkov analýzy verejnej mienky a mechanizmu produkujúceho daňový systém by mohla viesť k väčšiemu pochopeniu reality daňovej problematiky.

Optimalizácia daňovej povinnosti je prioritou väčšiny spoločností. Ide najmä o legálne využívanie alternatívnych možností na úpravu základu dane spoločnosti. Optimalizácii pomáhajú aj neustále zmeny zákona o dani z príjmov, ako aj zmeny zákona o SD – daňového poriadku. Pri optimalizácii základu dane spoločnosti treba však brať do úvahy skutočnosť, že správca dane môže v odôvodnených prípadoch úkony v spoločnosti považovať za neopodstatnené a vysloviť záver, že postup mohol byť realizovaný s cieľom znížiť základ dane spoločnosti.

Spoločnosti najmä z dôvodu zvyšovania príjmov a chránenia svojich záujmov vstupujú do rôznych združení a komôr. Členstvo môže byť založené na povinnom alebo dobrovoľnom základe, pričom tento aspekt následne ovplyvňuje ich vplyv na výpočet základu dane spoločnosti. V praxi často posudzovanými nákladmi sú tiež vzniknuté manká a škody. Ich presná špecifikácia, vznik a spôsoby riešenia rozhodujú o zahrnutí do daňovo uznateľných, resp. neuznateľných nákladov spoločnosti. Veľkú skupinu nákladov podnikajúcich spoločností predstavujú náklady na marketing, reklamu a sponzorstvo. Posudzovanie ich daňovej uznateľnosti je kompli-

¹³⁷ Ukazovateľ EBITDA.

Nevyhnutnou podmienkou na poskytnutie časti dane na verejnoprospešné účely je dodržanie termínov súvisiacich s podaním dokumentov správcovi dane a rovnako aj úhrada dane z príjmov v stanovenom termíne.

Spoločnosť, ktorá je prijímateľom asignovanej dane, musí byť uvedená v zozname vedenom Notárskou komorou Slovenskej republiky. Prijímateľ môže získané finančné prostriedky použiť len na účely, ktoré sú predmetom jeho činnosti. Najčastejšie sú to oblasti ochrany zdravia, podpory a rozvoja telesnej kultúry, poskytovania sociálnej pomoci, zachovania kultúrnych hodnôt, podpory vzdelávania, veda, výskum, ochrana ľudských práv a ochrany životného prostredia. Prijímateľmi podielu zaplatenej dane sú najmä občianske združenia, nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie, účelové zariadenia cirkvi, organizácie s medzinárodným prvkom.

Prijaté finančné prostriedky je prijímateľ povinný použiť na vymedzené činnosti najneskôr do konca roka nasledujúceho po roku, v ktorom mu bol podiel zaplatenej dane poukázaný. V prípade nedodržania tejto podmienky je povinný podiel zaplatenej dane vrátiť správcovi dane. Prijímateľ, ktorého súhrn podielov zaplatenej dane z príjmov fyzických a právnických osôb je vyšší ako 3 320 €, je povinný do 16 mesiacov odo dňa zverejnenia ročného prehľadu prijímateľov zverejniť presnú špecifikáciu použitia prijatého podielu v Obchodnom vestníku.

4.2.8 Podnikanie právnických osôb v európskom priestore

Od vzniku samostatnej SR v roku 1993 patril vstup do Európskej únie medzi priority slovenskej zahraničnej politiky. Vzťahy SR a EÚ mali od začiatku prístupového procesu stabilnú právnu a inštitucionálnu základňu, ktorá sa dynamicky rozvíja najmä v politickej a hospodárskej oblasti. Začali sa rozvíjať na základe vzťahov, ktoré predtým nadviazala Československá federatívna republika s Európskym spoločenstvom (ES).¹⁵⁴

Vzťahy SR a EÚ sú založené na Európskej dohode o pridružení, podpísanej v októbri 1993. Slovenská republika bola spolu s ďalšími asociovanými krajinami zo strednej a východnej Európy zapojené do rozširovacieho procesu EÚ. V roku 1995 požiadali o prijatie za člena EÚ okrem SR aj Rumunsko, Lotyšsko, Litva, Bulharsko, ČR a Slovinsko. Súčasne v novembri 1995 dostala vláda SR tzv. Bielu knihu, vypracovanú ako prípravu pre integráciu do vnútorného trhu EÚ. Boli vytvorené gestorské skupiny zodpovedné za implementáciu legislatívy EÚ do slovenského právneho poriadku.

Jednou z podmienok získania členstva SR v EÚ bolo plnenie tzv. kodanských kritérií:

- politické kritériá v podobe inštitucionálnej stability, ako záruky demokratického zriadenia a právneho štátu, ako aj dodržiavanie ľudských práv a ochrany menšín,
- ekonomické kritériá zamerané na fungujúcu trhovú ekonomiku so schopnosťou odolávať konkurenčným tlakom,

¹⁵⁴ Medzi ČSFR a ES bola podpísaná aj asociačná dohoda, ktorá nestihla vstúpiť do platnosti.